

Szenzorhálózatok biztonsága

Dr. Fehér Gábor

Mit értsünk biztonság alatt?

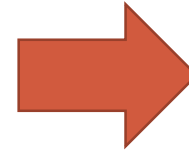
- Mit védjünk a szenzorhálózatban?
  - Értékes adatok? Adathalászat?
  - Behatolások a hálózaton keresztül?
  - Botnet hálózatok? Botcoin?
- Szenzorok adatai
  - Otthon vagyunk? (Okos otthon)
  - Ingyen parkolás (Okos város)
  - Forgalmi dugó kialakítása (Okos város)
  - Katonai műveletek (Katonai alkalmazás)
- Vezérlő irányítása
  - Ajtó nyitás, ablak nyitás, riasztó kapcsolás (Okos otthon)
  - Közlekedés irányítása (Okos város)
  - Konkurencia letörése (Okos földművelés)

Felépítésből adódó tulajdonságok

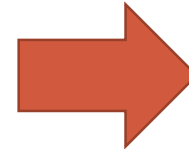
- Szenzorhálózatok, szenzorok

- Feladat orientált felépítés – olcsó
- Sok kell belőle – még olcsóbb

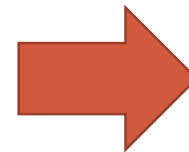
Korlátozott erőforrás

- Szűkös tápellátás

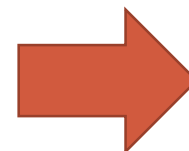
Erősen korlátozott erőforrás
memória (kód), CPU

- Véletlen kihelyezés (bizonyos alkalmazások)
- Szabadon hozzáférhető helyek

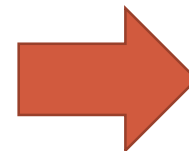
Fizikai védelem hiánya,
Dinamikusan változó környezet

- Kis hatótávolságú rádió
- Alvó csomópontok

Korlátozott kommunikáció (kis méret)
Véletlen és szándékosság
nehezen megkülönböztethető

- Gyakran hiányzik a globális idő mérése

Idő alapú protokollok
nem használhatóak

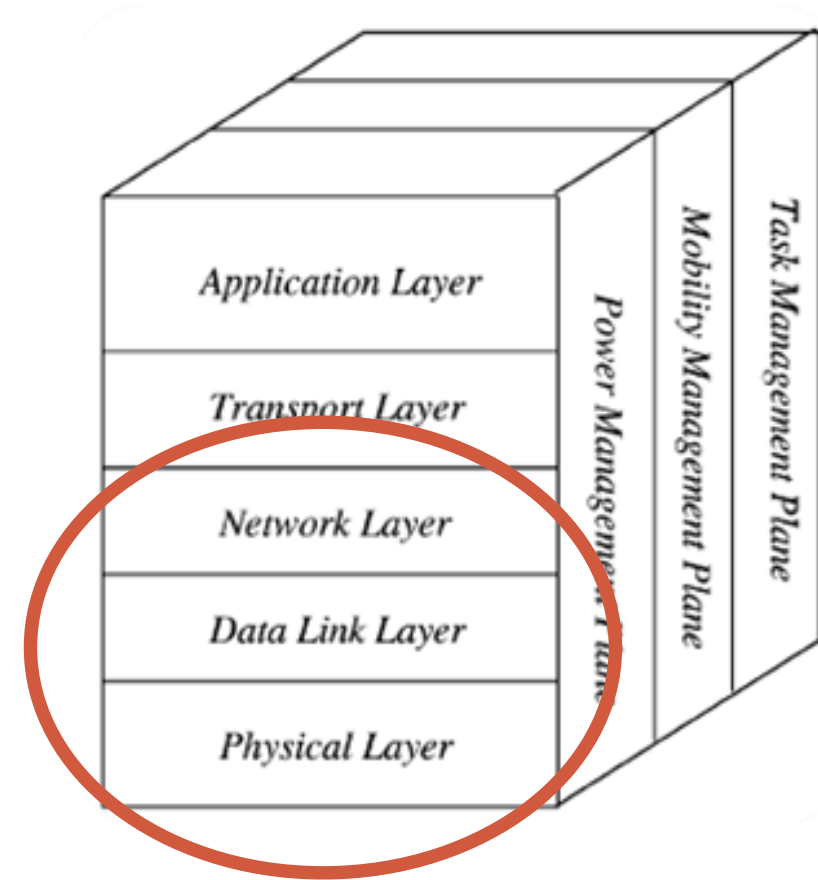
Biztonság megközelítése (klasszikus)

- CIA hármas
  - Confidentiality – Adatok bizalmassága ↔ lehallgatás
  - Integrity – Adatok sérthetetlensége ↔ adat felülírása
  - Availability – Adatok elérhetősége ↔ szolgálatmegtagadás

- Authenticity – Hiteles, ellenőrzött felek
- Accountability – Felelősségre vonható felek
- Non-repudiation – Nem megszemélyesíthető felek

Biztonság rétegről rétegre

- Biztonság vizsgálata rétegenként
  - Fizikai réteg
  - Adatkapcsolati réteg
  - Hálózati réteg
  - Szállítási réteg
  - Alkalmazás réteg
- A szenzorhálózat vizsgálata
- Nem vizsgáljuk:
  - Mérések megváltoztatása
  - Vezérlők befolyásolása

Fizikai réteg támadásai és védelme

Támadások

- DoS (Denial of Service) támadások
  - Rádiófrekvencia zavarása (jamming)

- Fizikai hozzáférés
  - Szenzor ellopása, adatok kinyerése
  - Szenzor átprogramozása

Védelem

- A kommunikáció legtöbb esetben az ISM sávban zajlik. A rádiók nem átállíthatóak
  - Szoftver rádió
  - Szórt spektrumú kommunikáció

- Szenzor őrzése sok esetben nem biztosítható
  - „Lelakatolt” szenzorok
  - Secure Element (SE)
    - Tamper resistant HW platform

Adatkapcsolati réteg támadásai és védelme

Támadások

- Lehallgatás
  - Adatok megváltoztatása
  - Csomagok törlése
  - Visszajátszás
-
- Ütközések (jamming), elárasztás
    - Szenzor lemerítése

Védelem

- Titkosítás
- Integritás védelem
- Visszajátszás elleni védelem

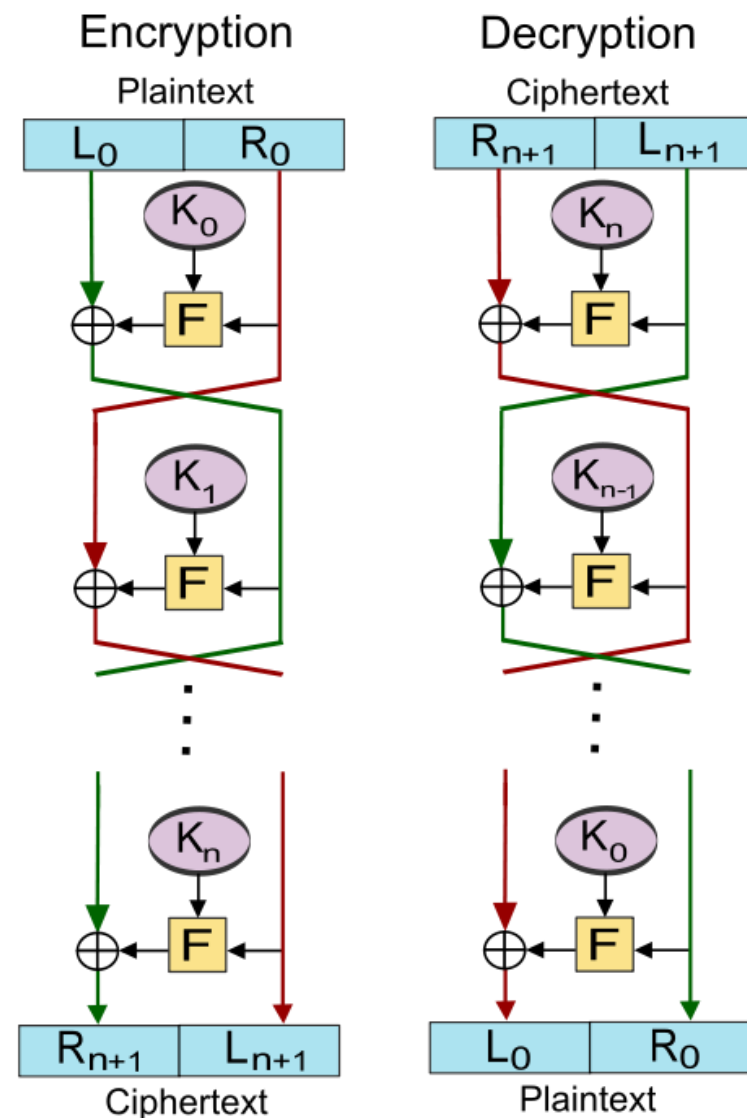
Blokk titkosítás

- Blokk titkosítás
  - Adatok titkosítása blokkonként, blokk mérete tipikusan : 64 – 128 bit
  - Népszerű titkosítók SKIPJACK (80 bit), RC6 (128, 192, 256bit), XXTEA (128 bit), AES (128, 192, 256bit)
  - Sebesség, kód mérete, energiafogyasztás lényeges
    - Többféle változat is készülhet: sebesség optimalizált, kód méret optimalizált
  - Kitöltés
  - Blokkok összefűzése, továbbítása

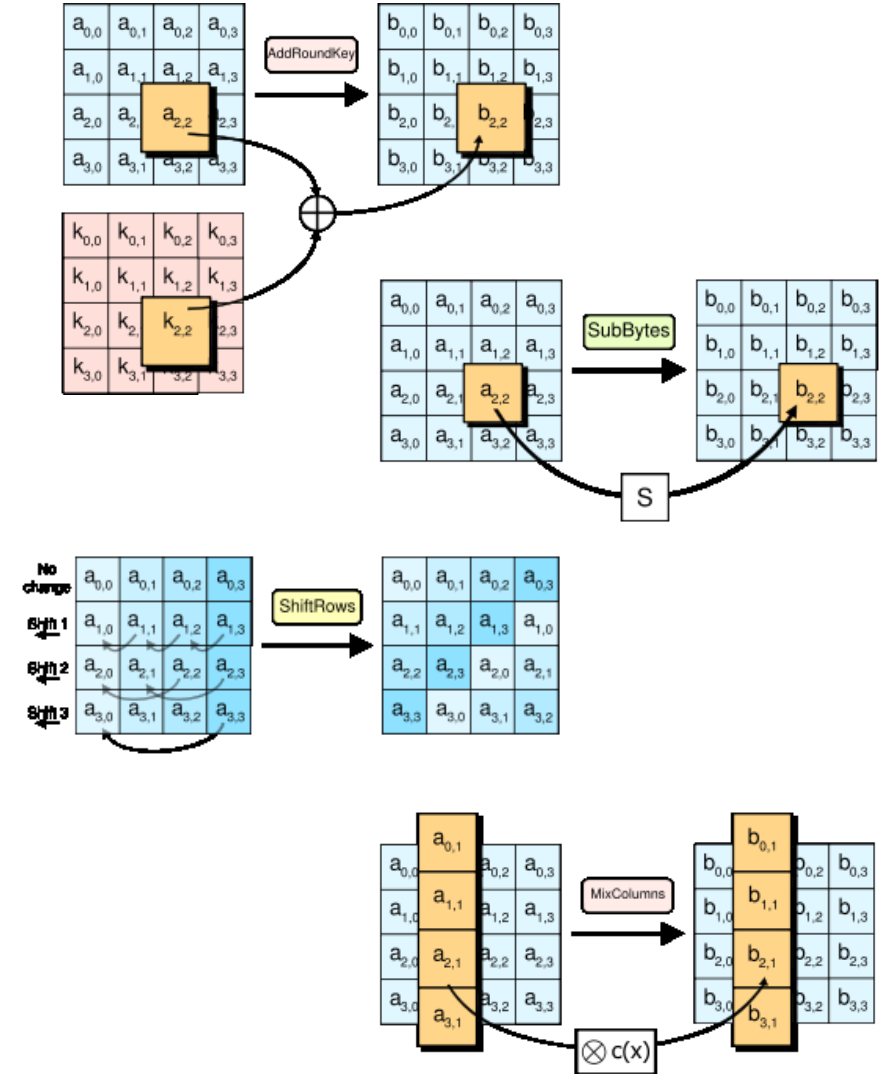
Blokk titkosítás – Titkosítók felépítése 1.

- Feistel architektúra
  - A titkosítás iterációkban/körökben történik (round)
  - Az egyes körök megegyeznek, de a használt kulcs eltér
    - A körönkénti alkulcsok az kulcsból származnak
  - A titkosítás feloldása esetén a felépítés megegyezik, de a kulcsokat fordított sorrendben használjuk
    - F titkosító függvény nem kell, hogy invertálható legyen!
  - A nem kiegyensúlyozott Feistel architektúra esetén a bal és jobb oldali adatok mérete eltérhet
  - F titkosító függvény általában egyszerű felépítésű
    - Permutáció, helyettesítés, kibővítés, vágás
- Példa:
  - DES algoritmus (Feistel) – Data Encryption Standard, Lucifer
  - 56 bites kulcs, 48 bites alkulcsok, 16 kör, S box és P box felépítés

Blokk titkosítás – Titkosítók felépítése 2.

- AES titkosító – Advanced Encryption Standard, Rijndael
- Jelenleg elfogadott standard titkosító (úgy tűnik a legjobb titkosító hosszú távon is)
- Substitution-permutation network architektúra
- Nem Feistel, de egyszerű műveletekből épül fel
  - 4x4 „matrix” műveletek
    - AddRoundKey
    - SubBytes
    - ShiftRows
    - mixColumns
  - Több körös titkosítás. A körök száma függ a kulcs méretétől: 10 – 12 – 14 kör
  - Alkulcsok használata az egyes körök között

Blokk titkosítás – Kitöltés

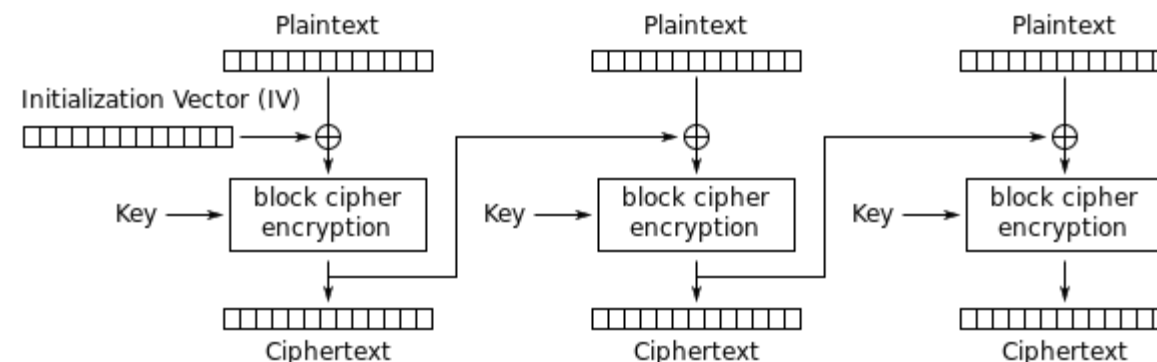
- A blokkok fix hosszúságúak a titkosítás esetében
  - Az adat mérete gyakran eltér a blokk méretétől
  - Adat kevesebb, mint a titkosítási blokk: kitöltés szükséges (padding)
  - Adat több, mint a titkosítási blokk: több blokkra kell darabolni (blokk chaining - modes of operation)
- Kitöltés
  - A lényeg, hogy egyértelmű legyen a dekódoló számára!
    - Csupa 0 (nem mindig jó)
    - Utolsó bájt jelzi a blokk méretét
      - A többi 0
      - A többi véletlen
      - A többi ugyanaz
  - A kitöltés még titkosítás előtt kerül a blokkba
  - Gyakran a kitöltést is át kell vinni a hálózaton (128 bit esetén 16 bájtos egységek!)

Blokk titkosítás – Blokkok összefűzése 1.

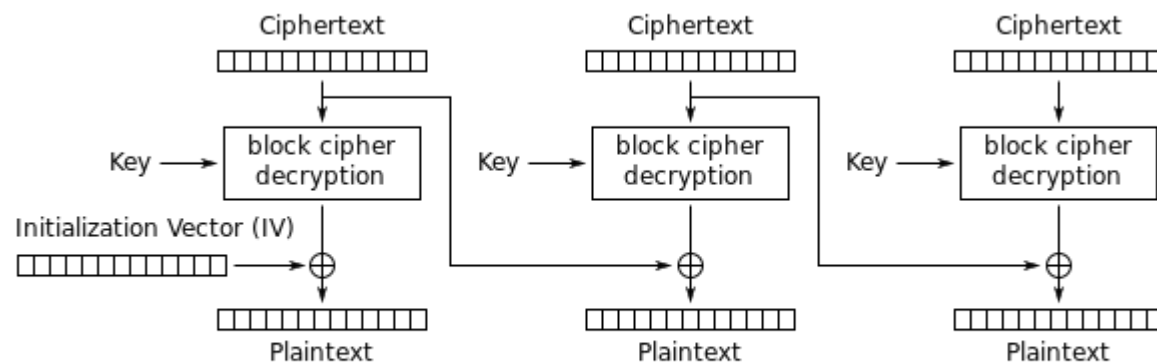
- Electronic Codebook
  - Minden blokkot ugyanúgy titkosítunk, egymástól függetlenül
  - Nem biztonságos! A blokkokat fel lehet cserélni, illetve azonos blokkok felismerhetőek!

- CBC – Cipher-block Chaining

- A blokkok egy vektor segítségével egymáshoz vannak fűzve
- Az inicializálási vektor nem titkos, de szükséges a szinkronizálása
- A titkosítást muszáj sorban végezni, a feloldás végezhető párhuzamosan is
- Átvitelnél létezik olyan változat, ahol a kitöltést nem kell átvinni (Ciphertext stealing)
- Használják integritás védelemre is (CBC-MAC)

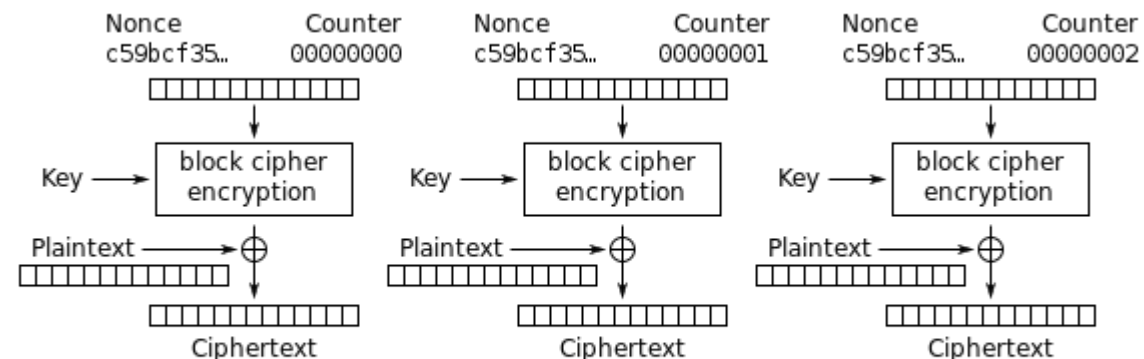
Cipher Block Chaining (CBC) mode encryption

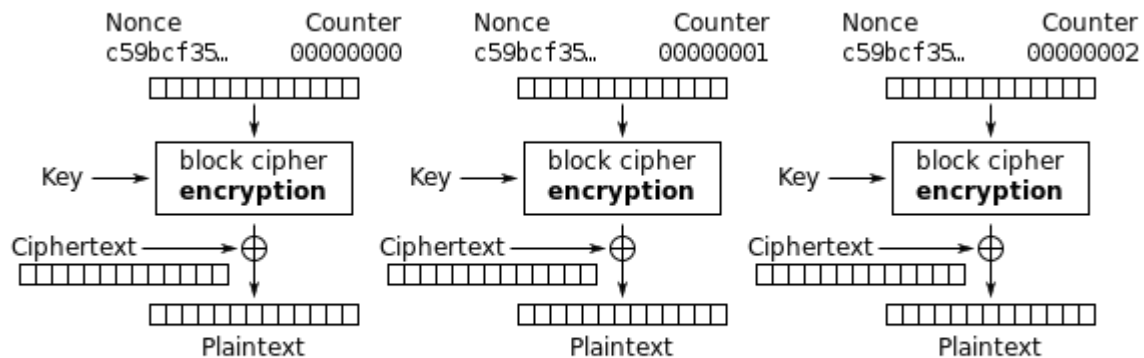
Cipher Block Chaining (CBC) mode decryption

Blokk titkosítás – Blokkok összefűzése 2.

- ICM/CTR – Counter mode
  - A titkosító blokkok egy kulcsot állítanak elő
    - Minden blokk külön kulcs
    - A kulcsok a mester kulcsból és egy számlálóból állnak össze
    - Mindkét oldalon ugyanúgy történik a kulcsok előállítása, így csak titkosító művelet van
  - Működését tekintve folyamtitkosító
    - Tetszőleges hosszúságú bementen működik
    - Nincs szükség kitöltésre
  - Titkosítás és a feloldás is párhuzamosítható
- CCM: Counter with CBC-MAC
  - Titkosítás és hitelesítés

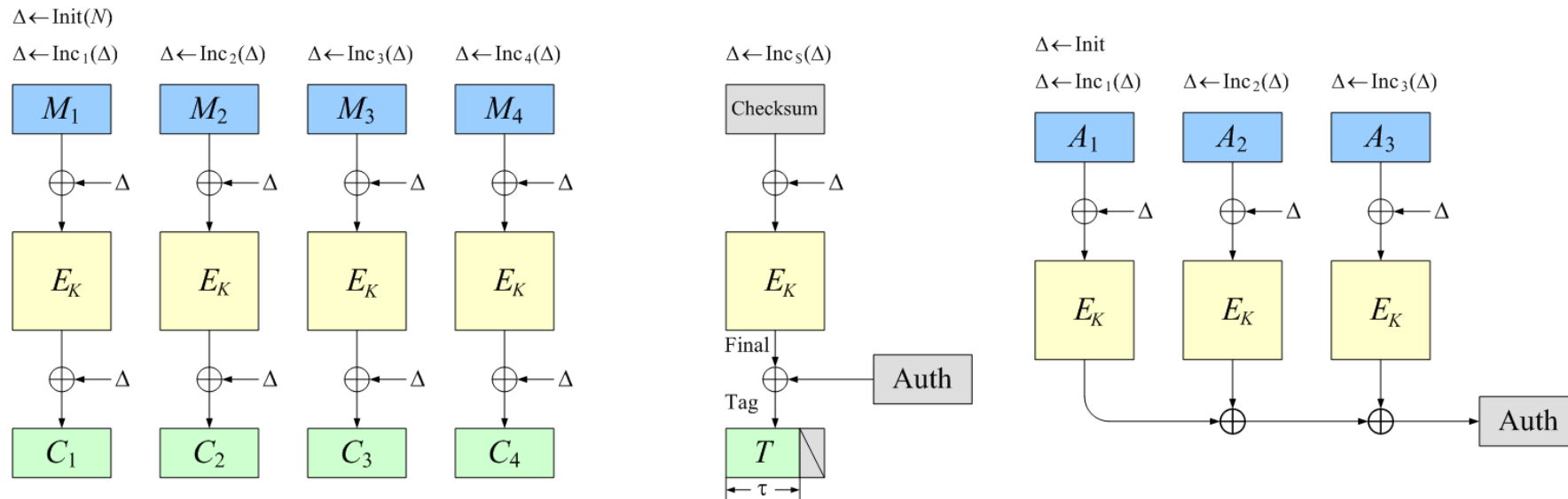
Counter (CTR) mode encryption

Counter (CTR) mode decryption

Blokk titkosítás – Blokkok összefűzése 3.

- OCB – Offset Codebook Mode (OCB1, OCB2, OCB3)
  - Titkosítás és integritás védelem egyben
  - Lehetséges nem titkosított (de integritás védett) rész csatolása
  - Az integritás védelem mérete különböző lehet
  - Kitöltés továbbítása nem mindig szükséges, hasonlóan a CBC-hez
  - Szükséges blokk titkosítás műveletek száma: $m + a + 1.016$ (blokk méretek, számlálót feltételezve N -nek)

Blokk titkosítás – Mérési eredmények

- Mica2 mote, 4KB RAM

<i>Code size</i>	SKJ	XXTEA	RC6	AES(speed)	AES(size)
RAM	800B	600B	1400B	1400B	1400B
ROM	16KB	16KB	16KB	26KB	16KB

<i>Throughput</i>	SKJ	XXTEA	RC6	AES(speed)	AES(size)
Encoding	170Kbps	40Kbps	62Kbps	120Kbps	58Kbps
Decoding	170Kbps	40Kbps	56Kbps	130Kbps	55Kbps

<i>Energy</i>	SKJ	XXTEA	RC6	AES(speed)	AES(size)
CPU	0.665uJ	0.68uJ	0.69uJ	0.672uJ	0.692uJ
Radio	1.754uJ	1.754uJ	1.759uJ	1.759uJ	1.759uJ

Blokk titkosítás – Konklúzió

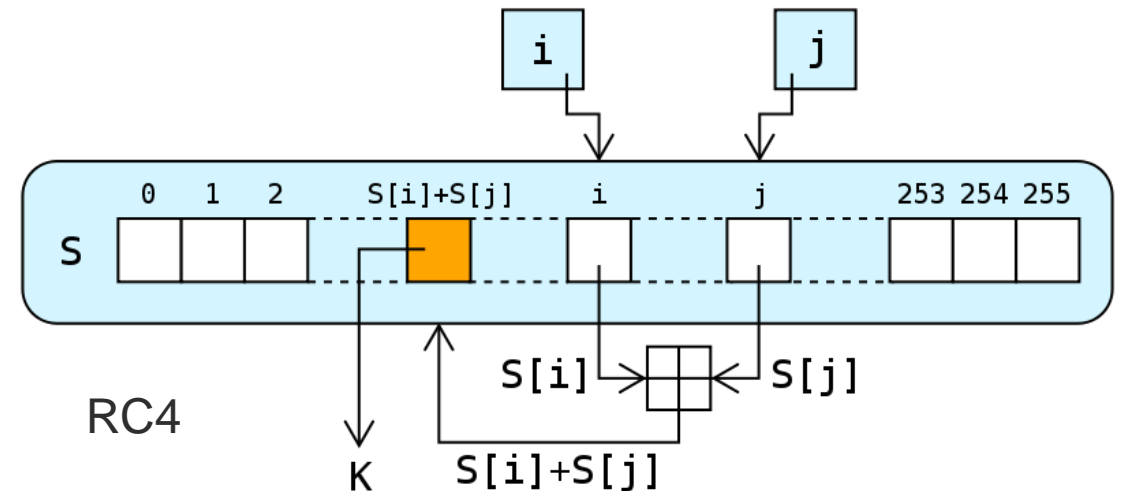
- Létezik titkosító WSN környezetben is
  - SKIPJACK:
    - Minimális kódméret, gyors futás, alacsony fogyasztás
    - Alacsony szintű biztonság! - 80 bites kulcs
  - XXTEA:
    - Minimális kódméret, alacsony fogyasztás, magas szintű biztonság
    - Alacsony futási sebesség! (Sok iteráció (32) az algoritmusban)
- OCB használata előnyös, minden más móddal szemben
- Szinkronizáció szükséges az adó és vevő között
  - Initialization Vector, Nonce

Folyam titkosítás

- Folyam titkosítók
  - Nincsenek meghatározott blokkok, nincs kitöltés
  - Leggyakoribb esetben Vernam titkosító: $c_i = p_i \text{ XOR } k_i$
    - One Time Pad (OTP)
    - Tökéletes titkosítás, amennyiben a kulcs valóban véletlen (Shannon bizonyítása)
    - Nem a titkosítás a nehéz, hanem a hosszú „véletlen” kulcs előállítása
    - SOHA nem szabad ugyanazt a kulcsot használni két különböző adathoz!
  - RC4 titkosító (SW)
  - LFSR titkosítók (HW)
  - Sebességük sokszor a blokk titkosítók többszöröse
- Keressük a legjobb folyam titkosítót!
  - eSTREAM, ECRYPT

$$\begin{aligned}c_1 &= p_1 \text{ XOR } k_1 \\c_2 &= p_2 \text{ XOR } k_1 \\&\downarrow \\c_1 \text{ XOR } c_2 &= p_1 \text{ XOR } p_2\end{aligned}$$

Integritás védelem

- Védelem az adatok megváltoztatása ellen
    - Kriptográfiai ellenőrző összeg, amely adat változása esetén eltérést jelez
MAC - Message authentication code
    - Kulcsos egyirányú (hash) függvények használata
      - Az egyirányú függvény biztosítja, hogy ne lehessen következtetni az adatra
      - A kulcs biztosítja, hogy a számolás egyedi, forráshoz kötött legyen
      - Szükséges, hogy az adat változása ne legyen kiszámítható (titkosított CRC nem jó!)
    - A MAC hossza meghatározza a védelem erősségét is
      - Kriptográfiai egyirányú függvények és a kód hossza:
        - ~~MD5 (128bit)~~, SHA1 (160bit) SHA2-3 (224bit-512bit)
      - A „születésnapi paradoxon” miatt, valójában nem is ennyire erős
      - A hash függvény kimenete utólagosan vágható: csökken a méret, de egyben a biztonság is
    - Hagyományos megoldások
      - HMAC-SHA1
      - CBC-MAC
- ← „Lassú” futás és nagy kimenet

WSN megoldás:
OCB

Titkosítás, integritás védelem – Kulcsok

- A kulcskiosztás meghatározó a biztonság esetén
- Hálózati kulcs használata
  - Minden eszköz ugyanazt a kulcsot használja
  - **Nem biztonságos**, mert a kulcs védelme nem biztosítható (pl. eszköz lopás)
- Egyedi kulcsok használata
  - Publikus-privát kulcspár
  - Szimmetrikus kulcs generálása és hitelesítése
  - Aláírás és ellenőrzés: RSA (304mJ, 11.9mJ) és ECC (22.82mJ, 45.09mJ)
  - Kulcsok mérete jelentős (ECC kisebb)
- Egyedi kulcsok használata
  - „Predistribution”, a szimmetrikus kulcsok előzetes kiosztása
  - Skálázhatósági problémák. Mindenki-mindenkivel?

Aktívan keressük a legjobb megoldást!

Titkosítás, integritás védelem – Egyedi csomagkulcsok

- Egyedi csomagkulcsok gyártása
  - Az átvitel során két csomag nem titkosítható ugyanazzal a kulccsal
    - Egyedi csomag azonosító + mester kulcs a csomag titkosításához
    - Az egyedi azonosító sokszor sorszám (de van, hogy teljesen véletlen érték)
    - Minél hosszabb az azonosító, annál több csomag titkosítható
      - Ha kimerül, akkor új kulcsot kell készíteni
      - 48 bit jónak tűnik (Pl.: WiFi)
  - A csomag azonosítót szinkronizálni kell a kommunikáló felek között
    - Minden egyes csomagban átvitelre kerül (Pl. ZigBee)
      - Túlságosan nagy a mérete
    - Egyszer szinkronizáljuk és utána mindenki maga számolja (Pl. SPINS)
      - Elveszett csomagok esetén elvesz a szinkron
      - Skálázhatósági problémák sok kommunikáció esetén
    - Vegyes módszer: az azonosító csak egy részét visszük át (Pl. MiniSec)
      - Kis méretű azonosító (akár 4-8 bit)
      - Elveszett csomagok esetén robusztusság
      - Skálázhatósági problémák csökkennek, de maradnak

Visszajátszás elleni védelem

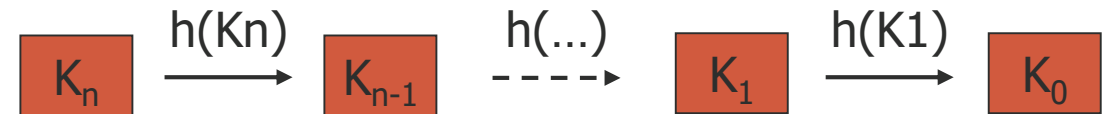
- Több esetben lényeges, hogy az egyszer küldött csomagot ne lehessen újraküldeni
  - Valójában 2x ne lehessen fogadni. Az újraküldés természetes csomagvesztés esetén
  - Igazán fontos szerepe a vezérlő üzenetek esetén van
- Visszajátszás elleni védelmi stratégiák:
  - Szigorúan monoton növekedő csomagazonosítók (sorszámok) (Pl.: SPINS és ZigBee)
    - Csak teljes átvitel esetén használható
    - Skálázhatósági problémák, jegyezni kell, hogy melyik node melyik azonosítónál jár
  - Időablakos megoldás
    - A kulcsok csak egy adott időablakban használhatóak (a kulcs kiegészítése idővel)
    - Visszajátszás csak az adott időablakban lehetséges. Rövid időablakok
    - Szinkronizációs problémák
  - Bloom Filter alapú megoldás
    - A csomag azonosító Bloom filterbe kerül (hosszabb időablakkal kiegészítve)
    - A Bloom filter segít eldönteni, hogy ismétlés vagy sem (lehetséges hibák kezelése!)
    - Nem szükséges az azonosítók tárolása
- A visszajátszás elleni védelem magasabb rétegben is megvalósulhat!

Adatkapcsolati réteg – Megvalósítások

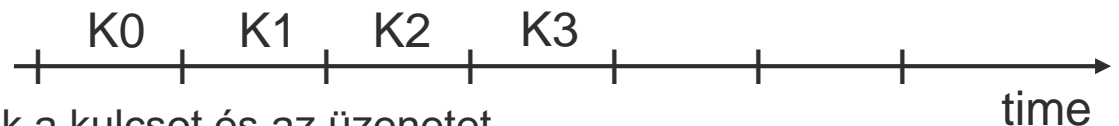
- Konkrét megvalósítások
  - ZigBee
    - Magas biztonság, magas energiafelhasználás
    - Teljes csomagazonosító minden egyes csomagban
    - Visszajátszás elleni védelem, minden nodehoz eltárolva a legutoljára küldött csomagazonosító
  - SPINS (Security Protocols for Sensor Networks)
    - Magas biztonság, közepesen hatékony energia kezelés
    - Csomagazonosító szinkronizálás
    - Visszajátszás elleni védelem, minden nodehoz eltárolva a legutoljára küldött csomagazonosító
  - MiniSec
    - Magas biztonság, alacsony energiafelhasználás
    - Csomagazonosító szinkronizálás részleges csomagazonosító alapján
    - Visszajátszás elleni védelem valószínűség alapon, pontatlan időszinkronizáció is megengedett
  - TinySec
    - Alacsony biztonság, alacsony energiafelhasználás
    - Nincs visszajátszás elleni védelem
    - Nincsenek tárolt állapotok

Adatkapcsolati réteg – Hitelesített Broadcast

- TESLA / uTESLA – (Micro) Timed Efficient Stream Loss-tolerant Authentication
  - Broadcast üzenetek hitelesítéséhez
  - uTESLA
    - Korlátozott forrás, főleg a gyűjtő -> node irányban használható, de megoldható vele kulcscsere is
    - Nincs digitális aláírás (TESLA esetében szükséges)
  - Egyirányú függvény által generált kulcs láncolat
    - A kulcsokat ellenőrizni lehet a lánc egy későbbi példányával, de előre megtudni a későbbi kulcsot nem lehet
    - A kulcsok gyártása a felhasználással ellentétes irányban történik. A kezdő kulcsot terítik a hálózatban

- Az időt intervallumokra osztjuk, egy adott intervallumban egy kulcs van érvényben
  - Az aktuális kulcsot nem ismerik a nodeok, az csak a következő intervallumban derül ki számukra
  - Az adott kulcs segítségével hitelesítik az üzeneteket
  - A kulcsot egy következő intervallumban felfedik
  - A nodeok az egyirányú függvény segítségével ellenőrzik a kulcsot és az üzenetet
  - Üzenet vesztés esetén sincs gond, a felfedett kulcs ellenőrzi az összes korábbi kulcsot

Hálózati réteg támadásai és védelme

Támadások

- Hamis routing információk
- Black hole
  - Üzenetek elnyelése
- Sink hole
  - A forgalom vonzása más nodeok felől

Védelem

- Routing információ hitelesítés
- Többutas adatküldés
- Szerepkörök rögzítése?
- Routing megfigyelése
- Lokáció alapú routing?

Új megoldási
javaslatok

Routing védelme – ARAN 1.

- Authenticated Routing for Ad hoc Networks (AODV alapon - on demand)
- Hitelesítés digitális aláírással
  - Hitelesítő-központ, aki mindenkit hitelesít
 $\text{certA} = \{\text{IPA}, \text{KA}+, \text{t}, \text{e}\} \text{KT}-$

$\text{IP}_A:$	A node IP címe
$\text{K}_{A+}:$	A publikus kulcsa
$\text{t}:$	időbélyeg
$\text{e}:$	lejárat
$\text{K}_{T-}:$	hitelesítő kulcsa
$\{\} \text{K}_{T-}:$	digitális aláírás

- Út felderítése – Route Discovery Protocol (RDP)
  - broadcast üzenet
    - $A \Rightarrow \{\text{RDP}, \text{IP}_x, \text{NA}, \text{t}\} \text{KA}-, \text{certA}$
  - Feldolgozása
    - $B \Rightarrow \{\{\text{RDP}, \text{IP}_x, \text{NA}, \text{t}\} \text{KA}-, \text{certA}\} \text{KB}-, \text{certB}$
    - $C \Rightarrow \{\{\text{RDP}, \text{IP}_x, \text{NA}, \text{t}\} \text{KA}-, \text{certA}\} \text{KC}-, \text{certC}$
    - ...
    - Ha már volt ilyen sorszám/idő, akkor eldobja

- Út kialakítása – Route Reply
  - A legelső befutó RDP! (Talán nem a legrövidebb)
  - Unicast üzenet visszafelé, akitől jött az üzenet
    - $X \Rightarrow \{\text{REP}, \text{IPA}, \text{NA}, \text{t}\} \text{KX}-, \text{certX}$
  - Feldolgozása
    - $C \Rightarrow \{\{\text{REP}, \text{IPA}, \text{NA}, \text{t}\} \text{KX}-, \text{certX}\} \text{KC}-, \text{certC}$
    - ...

Routing védelme – ARAN 2.

- Karbantartás – Route Maintenance
  - Hibaüzenet az út szakadásánál
    - $B \Rightarrow \{ERR, IP_A, IP_X, N_B, t\}K_{B-}, cert_B$
  - Nehezen detektálható, hogy támadás vagy természetes
  - Gyanús a sok hibát jelző csomópont
  - „Hibás” csomópontok elkerülése
- Kulcs visszavonása
  - broadcast
  - $T \Rightarrow \{revoke, cert_Y\}K_T$

ARAN – Biztonság és alkalmazhatóság

- Csak hitelesített csomópontok vesznek részt a kommunikációban
- Nincs megszemélyesítés a digitális aláírások miatt
- Nincs visszajátszás (sorszám, idő)
- Hamis üzenetek hitelesített feladótól
  - Kitiltás jár érte
- Alagutak? A célpont az első RDP-re válaszol!

- A digitális aláírás miatt nagyon költséges
- Az üzenetek hossza jelentősen megnő a tanúsítványok csatolásával

Routing védelme – ARIADNE 1.

- DSR alapú – Dynamic Source Routing
- Routing üzenetek hitelesítése
  - Közös titok a kommunikáló párok között + broadcast hitelesítés
  - TESLA használata üzenetek hitelesítéséhez
- Route Request
  - Minden egyes közbenső csomópont hitelesíti
    - Saját címének hozzáadása + az eddigi címek hashelése: $h=H[A,h]$
    - MAC hozzáadása az adott intervallum kulcsával
- Route Reply
  - A Request üzenet ellenőrzése: Nem járt még le?
  - Hitelesítés a forrás és cél közös kulcsával
  - Minden egyes közbenső csomópont
    - Megvárja amíg felfedheti a saját kulcsát
    - A kulcsot hozzáírja az üzenethez
- A forrás végül ellenőrzi a kulcsokat

Ariadne Biztonság

- A Route Request -ből észrevétlen nem törölhető/módosítható bejegyzés
- A támadó hosszabbíthatja az utat, de akkor már nem biztos, hogy ő a legrövidebb
- Csak hitelesített csomópontok vehetnek részt
- Nincs nagy erőforrásigény: TESLA protokoll, hash függvény
- A TESLA (nem uTESLA!) még így is költséges, skálázhatósági problémák (állapotok fenntartása)
- Üzenetek hossza jelentősen nőhet

